

УДК 378.096

Усик І.І., професор каф. БГГМ,

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро, Україна

ФАКУЛЬТЕТ БУДІВНИЦТВА - 70 КРОКІВ У МАЙБУТНЄ

Факультет будівництва, якому виповнюється 70 років, був заснований у вже такі далекі п'ятдесяті роки минулого століття. Починаючи з 1949 року значно збільшився прийом студентів на денне відділення гірничого інституту за гірничими та геологічними спеціальностями. Взагалі, для гірничого інституту в повоєнні часи стало характерним постійне зростання кількості студентів, викладачів і покращення матеріально-технічної бази. Таке значне розширення переліку спеціальностей, за якими велася підготовка фахівців, викликало потребу в зміні структури інституту [1, 2].

За наказом ректора (директор інституту – гірничий генеральний директор III рангу) А.Г. Нестеренко у гірничому інституті були реорганізовані існуючі та створені нові факультети, і серед них – шахтобудівний факультет. За цим же наказом його очолив Іван Григорович Лисиця – доктор технічних наук, професор (нак. № 327 від 6 липня 1951 р.).

В подальшому у різні роки деканами факультету були: Ю.М. Кожушко – доцент, кандидат технічних наук (1958-1959 р.р.); П.Ф. Шишков – доцент, кандидат технічних наук (1959-1961 р.р.); О.В. Севастьянов - доцент, кандидат технічних наук (1962-1968 р.р.); Ю.М. Кожушко – доцент, кандидат технічних наук (1968-1990 р.р.); В.І. Бандурка - доцент, кандидат технічних наук (1990-1993 р.р.); Г.Ф. Гаврюк - доцент, кандидат технічних наук (1993-1998 р.р.); І.І. Усик - доцент, кандидат технічних наук (1998-2019 р.р.); О.В. Скобенко - доцент, кандидат технічних наук (з 2019 р.).

Шахтобудівний факультет у той час, за тим же наказом ректора, здійснював підготовку за трьома спеціальностями «Шахтне будівництво», «Маркшейдерська справа» та «Організація, планування та економіка гірничих підприємств».

Але розвиток гірничої промисловості, особливо вугільної та марганцеворудної, її переоснащення, підвищення вимог до якості та економічності проектування і експлуатації гірничодобувних підприємств, викликав потребу у збільшенні кількості кваліфікованих фахівців з економіки та організації гірничого виробництва [3].

Відгуком на вимоги виробництва стало розширення переліку спеціальностей і спеціалізацій, що супроводжувало подальший розвиток університету і, зокрема, шахтобудівного факультету, у 60-ті роки. В цей час на факультеті відкрита нова спеціальність “Економіка і організація гірничої промисловості”, яка згодом стала фундаментом для створення в нашому

університеті нового, нині дійсно сучасного - Інституту економіки з двома факультетами (1993р.).

У 70-х роках факультет об'єднував сім кафедр: будівництва шахт і підземних споруд, маркшейдерської справи, геодезії, економіки промисловості, організації виробництва, політекономії та фізики. На цей час факультет вже веде підготовку за спеціальностями: “Будівництво підземних споруд і шахт”, “Маркшейдерська справа”, “Економіка і організація гірничої промисловості” з двома спеціалізаціями: “Економіка і організація гірничої промисловості” та “Економіка і організація геологорозвідувальних робіт”. На факультеті працює багато провідних вчених і талановитих викладачів, серед яких почесне місце посідають такі відомі професори як І.Г. Лисиця, О.П. Максимов, Ф.І. Кучерявий, О.І. Осецький, Л.Я. Парчевський, В.І. Твердохлебов, Ю.М. Рубинський, В.М. Кухарев, В.І. Саллі, А.О. Задоя та багато ін.

У різні часи в складі шахтобудівного факультету плідно працювали галузеві науково-дослідні лабораторії (ГНДЛ-9, ГНДЛ-11, ГНДЛ-17). Наукові колективи цих лабораторій та кафедр факультету вели дослідження із використанням сучасних на той час наукових технологій та наукового обладнання. Напрями досліджень були пов'язані з проблемами фізичних процесів та технологій гірничого виробництва, підвищення ефективності та безпеки вибухових робіт, наукової організації праці та виробництва, процесів, які відбувалися у суспільстві. Впровадження результатів наукових робіт та винаходів у господарство держави завжди супроводжувалося отриманням вагомого економічного ефекту, що підтверджувало високу якість і наукову цінність виконаних досліджень.

Університет змінюється, якісно зростає, будує нові академічні корпуси, розвиває свою структуру, відкриваючи нові кафедри, створюючи факультети, інститути та центри, поширює перелік спеціальностей за новими напрямами підготовки спеціалістів, що їх вимагає час. Разом з нею зростає та міцніє наш факультет, зберігаючи те, що напрацьовано за семидесятилітню історію та розвиваючи нові перспективні напрямки наукових досліджень і освітніх програм в підготовці фахівців.

Звертаючись до історії університету, у 1993 року за результатами державної акредитації Дніпропетровський гірничий інститут отримав статус автономного державного вищого навчального закладу ІУ рівня та назву Державна гірнича академія України. В 1997 року Указом Президента України гірничій академії надано статус Національної, а потім за Розпорядженням Кабінету Міністрів України в 2002 р. НГАУ була реорганізована у Національний гірничий університет, який з 2010 р. має статус дослідницького. З 20 грудня 2017 р. наказом Міністерства освіти і науки України Національний гірничий університет перейменовано в Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Наш університет має давні традиції, які поєднуються з сучасними завданнями, – готувати не лише високопрофесійні кадри за спеціальністю, але й висококультурних людей, свідомих громадян своєї держави.

Такий високий статус є визнанням заслуг творчого колективу університету та його провідної ролі як навчального закладу, котрий готує висококваліфікованих фахівців і науковців з сучасних спеціальностей геологорозвідувальної та гірничодобувної промисловості, паливно-енергетичного комплексу, машинобудування, систем автоматизації та комп’ютеризації виробництва.

Однією з особливостей факультету було те, що до його складу входили кафедри фундаментальної та гуманітарної підготовки студентів (кафедра фізики, кафедра історії та політичної теорії). Кожна з цих кафедр мала свою багатолітню історію створення, становлення, творчого зростання та ствердження у науково-викладацькому колі гірничого університету, а також тернистий шлях визнання у науковому суспільстві держави та світу, яке вони і зараз мають.

За рішенням Вченої ради університету факультет отримав нову назву – факультет будівництва (2006 р.). Така більш містка назва відбивала тенденції щодо освоєння підземного простору, зростання промислового і цивільного будівництва та реформування земельних відносин. Зміна назви факультету - не данина моді, а вимога часу щодо суттєвих змін у якості та змісті підготовки фахівців гірничої справи за спеціальностями «Шахтне і підземне будівництво», «Маркшейдерська справа», а також подальшого розвитку факультету, що пов’язаний з відкриттям нових спеціальностей «Землеустрій та кадастр» та «Промислове і цивільне будівництво». Сьогодні факультет будівництва об’єднує кафедри університету, на яких працюють майже 100 професорів, доцентів, старших викладачів і асистентів. Це кафедри – будівництва, геотехніки і геомеханіки (професор С.М. Гапєєв); маркшейдерії (професор О.С. Кучин); геодезії (доцент В.В. Рябчій); фізики (професор І.П. Гаркуша). Кожна кафедра має своє обличчя, наукові школи та викладацькі традиції, яскравих особистостей у професорсько-викладацькому складі, талановиту перспективну молодь що уособлює майбутнє факультету і може згодом стати гідною зміною нашим шановним засновникам і працівникам.

В університеті була розпочата підготовка шахтобудівників, а в 1930 р. утворена кафедра «Проходка шахт». Кафедрою у різні періоди завідували проф. І.С. Новосильцев, доц. Г.П. Верескунов і П.Я. Кам'яний, проф. Ф.А. Белаєнко, проф. А.П. Максимов. Після розширення вона отримала назву «Будівництва шахт і підземних споруд» (1965 р.). З 1990 г. по 2015 рік кафедрою будівництва та геомеханіки завідував проф. А.Н. Шашенко.

У період 50-90 р. р. потреба в шахтобудівниках для гірничої промисловості була надзвичайно велика. Уже в перших навчальних планах головними принципами підготовки інженерів були глибока загальноінженерна і спеціалізована підготовка, універсальність і практична підготовка на різних

шахтах держави. Основні наукові праці кафедри були пов'язані з відновленням і розвитком Донецького, Західного Донбасу, Криворізького і Нікополь-Марганецького басейнів. На кафедрі ведуться дослідження фізики вибухового руйнування гірничих порід, природи здимання гірничих порід і стійкості виробок.

У ці та подальші роки виконана величезна робота в навчально-методичному плані. Спеціальність "Шахтне та підземне будівництво" має спеціалізації: будівництво та реконструкція шахт; міське підземне будівництво; будівництво автодоріг і тунелів. Розширився перелік баз практик: до традиційних додалися корпорації "Укртунельбуд", "Київметробуд", "Харківметробуд". На додаток до базової програмою підготовки - вимоги сучасного ринку - володіння комп'ютерною технікою, знання економіки, управління та іноземних мов. Враховуючи специфіку сучасного будівництва з 2006 р. розпочато підготовку інженерів за спеціальністю "Промислове та цивільне будівництво", яка на сучасному етапі відбувається за освітньо-науковою програмою "Будівництво та цивільна інженерія".

З перших днів існування Катеринославського Вищого Гірничого училища (1899 р.), одна з учбових аудиторій була призначена для кабінету геодезії та маркшейдерського мистецтва. На той час геодезію вивчали на гірничому та заводському відділеннях протягом першого і другого семестрів. У 1920 р. з загальної кафедри геодезії та маркшейдерського мистецтва була виділена кафедра геодезії. В 2001 р. співробітниками кафедри була ліцензована, а потім й акредитована спеціальність «Землеустрій та кадастр» напрямку підготовки «Геодезія, картографія та землеустрій».

У вересні 1925 р. був зроблений перший набір студентів на маркшейдерську спеціальність Дніпропетровського гірничого інституту. Досвід підготовки фахівців-маркшейдерів у НТУ «ДП» складає більше 110 років. Фахівці, які випускаються кафедрою, мають широке коло професійних питань, що використовуються в різних галузях сучасного гірничого виробництва, промислового та цивільного будівництва. Традиційно кафедра готує спеціалістів для потреб вугільних та рудних шахт України, а також для гірничих підприємств, які видобувають корисні копалини відкритим способом.

З 2015 року в університеті та зокрема на факультеті будівництва підготовка здобувачів відбувається за двома освітніми рівнями - бакалавр і магістр (спеціальності 184 Гірництво, 192 Будівництво та цивільна інженерія та 193 Геодезія та землеустрій), та освітньо-науковим рівнем - доктор філософії (спеціальності 184 Гірництво та 131 Прикладна механіка). На випускаючих кафедрах також відбувається навчання по заочній і вечірній формі.

Свій початок кафедра фізики бере з невеликої лабораторії у складі кафедри електротехніки Катеринославського Вищого гірничого училища. У самостійний підрозділ кафедра фізики виділилась у 1903 році. Незважаючи на те, що кафедра зазнавала у той час труднощі з обладнанням лабораторій необхідними приладами, методичною та учбовою літературою, співробітники

кафедри не тільки забезпечували учбовий процес, але й займалися науковою роботою, підтримуючи наукові зв'язки із закордонними вченими. Співробітники кафедри активно використовували фізичний кабінет не тільки для проведення занять, але й для сумісних зі студентами наукових робіт, колектив кафедри брав участь та проводив метеорологічні спостереження. Створений у ті роки руками учбових майстрів унікальний кабінет лекційних демонстрацій і до теперішнього часу є одним з кращих серед технічних вузів України. На базі кафедри фізики стали навчатися навіть студенти фізико-математичного факультету класичного університету, не один рік підвищували свою кваліфікацію вчителі фізики області, слухали лекції школярі фізичних класів. У традиціях кафедри фізики найстарішого вузу України було викладання курсу фізики на високому науково-методичному рівні. Кафедрою завідує І.П. Гаркуша, фізик-теоретик, який закінчив Дніпропетровський держуніверситет, професор. Без перебільшення можна сказати, що кафедра фізики була і є своєрідною “кузнею кадрів” для навчальних закладів України.

Факультет пишається своїми випускниками, які сумлінно і якісно працюють на гірничих, металургійних, будівельних підприємствах України та світу. Кожна кафедра нашого факультету має свою багаторічну історію створення, становлення та розвитку. Наші випускники обіймають відповідальні посади в органах управління держави та індустрії, передають свої знання на багатий досвід на викладацькій роботі в університетах, академіях та інших провідних навчальних закладах України і за її кордонами. На випускаючих кафедрах факультету створені та шанобливо зберігаються «Списки випускників». Загалом за роки свого існування факультет будівництва здійснив підготовку понад 7 тис. фахівців. Вони підтримують постійний зв'язок з рідними кафедрами та факультетом, допомагають у здійсненні програм практичної підготовки, вихованню майбутніх фахівців та розвитку матеріально-технічної бази навчання.

Завдяки талану, наполегливій праці викладачів, науковців і співробітників факультету, їх досягненням, успіхам студентів у навчанні та активній позиції у громадському житті Національного ТУ «Дніпровська політехніка» факультет будівництва живе насиченим життям сьогодні та з оптимізмом і впевненістю крокує у майбутнє.

БІБЛЮГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Дніпропетровський гірничий інститут. Історичний нарис. Укл. : Г. Г. Півняк, О. О. Ренгевич та ін.- К. : Техніка, 1995.- Кн. 2: Кафедри (1899-1992).- 408 с.
2. Днепропетровский горный институт: Исторический очерк Под ред. А. А. Ренгевича, М. П. Теселько. - М.: Недра, 1990.-Кн. 1: История и развитие (1899-1989).-345 с.: ил.
3. Шашенко О.М., Солодянкін О. В., Пустовойтенко В. П. Кафедра будівництва і геомеханіки: історія, досягнення, особистості. – Дніпропетровськ, 2010. – 642 с.